

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ સ્થિત ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ

આર/ક્રિમિનલ મિસ્ટ્રે. એપ્લીકેશન (ફોર કવોશિંગ એન્ડ સેટ અસાઈડ

એફ.આઈ.આર./ઓર્ડર) નં. ૯૪૪/૨૦૧૨

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ બી.એન. કારિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?	
૨.	રિપોર્ટ્સને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	
૩.	શું લોર્ડશીપ ચુકાદાની સુવાચ્ય નકલ જોવાં ઇચ્છે છે?	
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ સબબ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	

=====

પટેલ દેવાભાઈ રામાભાઈ અને ૪ અન્ય અરજીકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૧ અન્ય સામવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજીકર્તા(ઓ) નં. ૧ – ૫ વતી એડવોકેટ શ્રી પી.જે. કાનાબાર
સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ વતી એડવોકેટ શ્રી નિરાદ ડી. બૂચ
સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ વતી એડવોકેટ શ્રી વાય.એસ. જોશી
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે બજવણી થઈ નોટીસ પરત થઈ નથી
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ વતી શ્રી ઋત્વિજ ઓઝા, એ.પી.પી.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ બી.એન. કારિયા

તારીખ ૧૦/૦૭/૨૦૧૭

સી.એ.વી. જજમેન્ટ

૧. વર્તમાન અરજી અરજદારો/મૂળ આરોપીઓ દ્વારા ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા (ટૂંકમાં "ફો.કા.સં.") ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ રાધનપુરના વિદ્વાન જ્યુ.મે.ફ.ક. ની અદાલતમાં નોંધાયેલ ક્રિમિનલ ઇન્કવાયરી કેસ નં. ૧૭/૨૦૧૧ ની ફરિયાદ, જે ભારતીય દંડ સંહિતા ની કલમ ૪૦૬, ૪૨૦ અને ૧૧૪ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે રાધનપુર પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલ એફઆઈઆરમાં પરિણમી છે, તેને રદ કરવા અને સેટ અસાઈડ કરવાની વિનંતી સાથે ફાઈલ કરવામાં આવી છે.

૨. કેસની ટૂંકી હકીકતો એવી છે કે તારીખ ૨૫ માર્ચ, ૧૯૬૩ ના ગીરોખત અનુસંધાને, ફરિયાદીના પિતા એટલે કે કોળી કામા મહેતાએ, ગામ: દેવ, તાલુકો: રાધનપુરની રેવન્યુ સર્વે નં. ૧૯૩/૨ વાળી ૮ એકર ૨૫ ગુંઠાની ખેતીની જમીનનો ટુકડો અરજદારો નં. ૧ અને ૨ ના પિતા અને અરજદારો નં. ૩ અને ૪ ના દાદા એટલે કે રામાભાઈ હેમરાજભાઈ પટેલના પક્ષમાં રૂપિયા ૮૦૦/- માં ગીરો મૂક્યો હતો. ઉપરોક્ત લેખના અમલની તારીખે જ ગીરો મૂકેલી જમીનનો પ્રત્યક્ષ ભૌતિક કબજો સોંપી દેવામાં આવ્યો હતો અને તેવા લેખ

મુજબ, પુનઃચુકવણી માટે છ વર્ષની મુદત નક્કી કરવામાં આવી હતી અને વધુમાં એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે ગીરોની રકમ અને અન્ય રકમની પુનઃચુકવણી પર, ગીરો રાખનાર ગીરો મિલકત મુક્ત કરશે અને ગીરો મિલકતનો પ્રત્યક્ષ ભૌતિક કબજો પરત કરશે. ત્યારબાદ, ગીરો આપનાર કામાભાઈ મહેતાભાઈએ વધુ રૂપિયા ૧૦૦/- મેળવ્યા હતા અને તે રીતે, ગીરો રાખનાર રામાભાઈ હેમરાજભાઈ પટેલને જમીન વેચી દીધી હતી. તે અસરની ગામ નમૂના નં. ૬ માં નોંધ નં. ૨૭૮ તારીખ ૫ જુલાઈ, ૧૯૬૩ ના રોજ પાડવામાં આવી હતી. મંજુ હરિના પુત્રએ આ નોંધ સામે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો. પ્રશ્નવાળી જમીન લાલા રામાના હિસ્સામાં આવી છે અને લાલા રામા ૩૦ વર્ષથી વધુ સમયથી પ્રશ્નવાળી જમીનનો ઉપયોગ, કબજો અને ખેડાણ કરી રહ્યા છે અને તે મુજબ તારીખ ૧૦ માર્ચ, ૧૯૭૩ ના રોજ ગામ નમૂના નં. ૬ માં નોંધ નં. ૪૭૮ પાડવામાં આવી હતી અને તારીખ ૨૪ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૭૪ ના રોજ પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી. વર્ષ ૧૯૭૫ માં, મામલતદાર અને એએલટી, રાધનપુર દ્વારા કલમ ૮૪સી હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી હતી. પરંતુ, યોગ્ય તપાસ બાદ કાર્યવાહી બંધ કરવામાં આવી હતી. ગામ નમૂના નં. ૬ માં તે અસરની નોંધ નં. ૫૨૦ તારીખ ૨૦.૦૯.૧૯૭૫ ના રોજ પાડવામાં આવી હતી અને તે પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી. ગામ નમૂના નં. ૭/૧૨ માં, અરજદાર નં. ૩ નું નામ ઘણા વર્ષોથી દર્શાવાયેલું હતું. બોમ્બે લેન્ડ રેવન્યુ કોડની કલમ ૧૩૫ડી હેઠળની નોટિસ સામાવાળા નં. ૨ ના પિતા એટલે કે કોળી કામા મહેતાને તારીખ

૦૫ જુલાઈ, ૧૯૬૩ ના રોજ બજાવવામાં આવી હતી. ગીરો આપનાર અને ગીરો રાખનારના નિવેદનો તે જ દિવસે તત્કાલીન તલાટી-કમ-મંત્રી, બાંધવાડ દ્વારા નોંધવામાં આવ્યા હતા. સામાવાળા નં. ૨ એ આ તમામ હકીકતોની જાણ હોવા છતાં, બદઈશાદાથી તારીખ ૨૦ જુલાઈ, ૨૦૧૧ ના રોજ એક ખાનગી ફરિયાદ નોંધાવી હતી જેમાં અન્ય બાબતો સાથે એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે પટડો તરીકે ઓળખાતી, સર્વે નં. ૧૯૩/૨ વાળી જમીન તારીખ ૨૫ માર્ચ, ૧૯૬૩ ના રોજ રૂપિયા ૮૦૦/- માં ગીરો મૂકવામાં આવી હતી અને તેમની નબળી આર્થિક સ્થિતિના કારણે જમીન ગીરો જ રહી હતી. અરજદારોએ એકબીજાની મિલીભગતથી જમીન પોતાના નામે માલિક તરીકે નોંધાવી લીધી છે. ગીરોની રકમ અરજદારોને આપવાનો પ્રસ્તાવ મુકાયો હતો, પરંતુ અરજદારોએ તેનો સ્વીકાર કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને એકબીજાની મિલીભગતથી માલિકીના બનાવટી દસ્તાવેજો ઊભા કર્યા હતા. જમીનનો પ્રત્યક્ષ કબજો અને ભોગવટો સતત અરજદાર નં. ૩ પાસે જ રહ્યો છે અને અરજદારો નં. ૧ થી જ એ તલાટી-કમ-મંત્રી સાથે સાંટગાંઠ અને મિલીભગત કરીને જમીન માલિક તરીકે પોતાના નામે કરાવી લીધી હતી અને ત્યારબાદ સંબંધિત અરજદારોએ તે જમીન અરજદાર નં. ૫ ને વેચી દીધી હતી.

૨.૧ એવો પણ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે તારીખ ૨૮ જૂન, ૨૦૧૧ ના રોજ સામાવાળા નં. ૨ એ મની ઓર્ડર દ્વારા ગીરોની રકમ એટલે કે રૂપિયા ૮૦૦/- મોકલ્યા હતા અને તારીખ ૨૦ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૮ ના રોજ રાધનપુર પોલીસ

સમક્ષ ફરિયાદ સબમિટ કરી હતી પરંતુ કોઈ કાર્યવાહી કરવામાં આવી ન હતી અને તેથી તારીખ ૨૦ જુલાઈ, ૨૦૧૧ ના રોજ વિદ્વાન જ્યુ.મે.ફ.ક., રાધનપુરની અદાલતમાં ખાનગી ફરિયાદ ફાઈલ કરવામાં આવી હતી. વિદ્વાન જ્યુ.મે.ફ.ક.એ પીએસઆઈ, રાધનપુરને સામાવાળા નં. ૨ ની ફરિયાદ પર શું પગલાં લેવામાં આવ્યા છે તે અંગે ૩૦ દિવસમાં રિપોર્ટ આપવાનો આદેશ આપ્યો અને તે દરમિયાન ફો.કા.સં. ની કલમ ૨૧૦ હેઠળ ખાનગી ફરિયાદની કાર્યવાહી સ્થગિત કરી. પીએસઆઈ, રાધનપુર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા રિપોર્ટનું અવલોકન કરીને, વિદ્વાન જ્યુ.મે.ફ.ક. રાધનપુરે, તારીખ ૦૭.૧૦.૨૦૧૧ ના હુકમ દ્વારા ફો.કા.સં. ની કલમ ૧૫૬(૩) હેઠળ તપાસનો આદેશ આપ્યો. રાધનપુર પોલીસે તારીખ ૧૧ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૧ ના રોજ અરજદારો વિરુદ્ધ આઈપીસી ની કલમ ૪૦૬, ૪૨૦ અને ૧૧૪ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે એફઆઈઆર નોંધી.

૩. અરજદારો તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પી. જે. કાનબાર, સામાવાળા નં. ૨ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી નીરદ ડી. બુચ અને સામાવાળા નં. ૧ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એપીપી શ્રી ઋત્વિક ઓઝાને સાંભળવામાં આવ્યા.

૪. અરજદારો તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પી. જે. કાનબારે રજૂઆત કરી હતી કે ગીરો રાખનારે છેલ્લા ૩૦ થી વધુ વર્ષોથી વિષયવસ્તુ વાળી જમીનની માલિકી અને કબજો ખુલ્લી રીતે, શાંતિપૂર્વક અને કોઈના પણ બાધ વિના ભોગવ્યો છે. આ તબક્કે ફોજદારી ફરિયાદને ગ્રાહ્ય રાખવી એ કાયદાની પ્રક્રિયાના

દુરુપયોગ સમાન ગણાશે. સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા લગભગ ૪૮ વર્ષ પછી ફરિયાદ નોંધાવવામાં આવી છે અને આવા અસાધારણ અને અતિશય વિલંબનું કોઈ સ્પષ્ટતિકરણ આપવામાં આવ્યું નથી. ફરિયાદમાં કોઈ ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોવાનું જણાતું નથી કે અરજદારો વિરુદ્ધ કોઈ કેસ બનતો નથી. ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો એટલા અસંગત છે કે જેના આધારે કોઈ પણ ડાહ્યો માણસ ક્યારેય ન્યાયી નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે નહીં. અરજદારો વિરુદ્ધ કાર્યવાહી કરવા માટે કોઈ પૂરતું કારણ નથી. ફોજદારી કાર્યવાહી સ્પષ્ટપણે બદનિયતથી ભરેલી છે અને અરજદારો પર વેર વાળવાના બદલિયાથી દ્વેષપૂર્વક શરૂ કરવામાં આવી છે. ફરિયાદ નોંધાવવામાં ૩૦ વર્ષથી વધુના અતિશય વિલંબનું કોઈ સ્પષ્ટતિકરણ ન હોવાની ગેરહાજરીમાં, આ અદાલત તેને માફ કરવાનું યોગ્ય ગણતી નથી.

૫. અરજદારો તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પી. જે. કાનબાર દ્વારા વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ગીરો આપનાર અરજદારોના પિતાના પક્ષમાં ગીરોખતના અમલની તારીખથી આ વર્ષો દરમિયાન અથવા ૩૦ વર્ષ સુધી વિવાદિત મિલકત મુક્ત કરાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યો હતો, અને તેથી, તે ગીરો મુક્ત કરાવવાના અધિકારોનો ઉપયોગ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો હતો. તેનાથી અરજદારોને ટ્રાન્સફર ઓફ પ્રોપર્ટી એક્ટ, ૧૮૮૨ ના નિયમો હેઠળ ૩૦ વર્ષ પસાર થયા પછી વિવાદિત મિલકત વેચવાનો અધિકાર મળે છે, અને તેથી, અરજદારો દ્વારા કશું જ ખોટું કરવામાં આવ્યું નથી. સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા

દીવાની વિવાદને ફોજદારીમાં રૂપાંતરિત કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કાયદાની પ્રસ્થાપિત સ્થિતિ છે કે એકવાર વિવાદ મૂળભૂત રીતે દીવાની સ્વરૂપનો હોય અને સક્ષમ દીવાની અદાલત સમક્ષ દીવાની કાર્યવાહી વિચારાધીન હોય, ત્યારે તે જ વિષયવસ્તુ પર ફોજદારી કાર્યવાહી ચલાવવાની મંજૂરી આપવી એ કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન ગણાશે, અને તેથી, ફરિયાદીને ફોજદારી તંત્રનો દુરુપયોગ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. અંતમાં, તેમના દ્વારા વિદ્વાન જ્યુ.મે.ફ.ક., રાધનપુરની અદાલતમાં નોંધાયેલ ક્રિમિનલ ઇન્કવાયરી કેસ નં. ૧૭/૨૦૧૧ ની ફરિયાદ, જે ભારતીય દંડ સંહિતા ની કલમ ૪૦૬, ૪૨૦ અને ૧૧૪ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે રાધનપુર પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલ એફઆઈઆરમાં પરિણમી છે, તેને રદ અને સેટ અસાઈડ કરીને આ અરજી મંજૂર કરવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી.

૬. તેનાથી વિપરીત, સામાવાળા નં. ૨ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી નીરદ ડી. બુચે અરજદારો વતી કરવામાં આવેલા કથનોનો વિરોધ કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે ગીરોખત વર્ષ ૧૯૬૩ માં કરાયો હતો અને અરજદારો નં. ૧ થી ૪ દ્વારા તારીખ ૧૫ મે, ૨૦૦૭ ના રોજ અરજદાર નં. ૫ ના પક્ષમાં વેચાણ દસ્તાવેજ કરવામાં આવ્યો હતો. ફરિયાદમાં કથન કર્યા મુજબ ફરિયાદી/સામાવાળા નં. ૨ એ વર્ષ ૨૦૦૮ માં પોલીસ સત્તાવાળા સમક્ષ ફરિયાદ નોંધાવવાનો શ્રેષ્ઠ પ્રયાસ કર્યો હતો, પરંતુ તત્કાલીન સંબંધિત

સત્તાવાળા દ્વારા તેમની ફરિયાદ નોંધવામાં આવી ન હતી. વર્ષ ૧૯૯૪ માં, સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા સક્ષમ દીવાની અદાલત સમક્ષ ગીરો મિલકત મુક્ત કરાવવા માટે દીવાની સ્યુટ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ સુનાવણીની છેલ્લી તારીખ ૨૭ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૨ નક્કી કરવામાં આવી હોવાથી તે રદ કરવામાં આવ્યો હતો. તારીખ ૧૫ મે, ૨૦૦૭ ના રોજ અરજદારો નં. ૧ થી ૪ દ્વારા અરજદાર નં. ૫ ના પક્ષમાં વેચાણ દસ્તાવેજ કરાયા પછી, સામાવાળા નં. ૨ ને જાણ થઈ કે ગીરો મિલકત અરજદારો નં. ૧ થી ૪ દ્વારા વેચી દેવામાં આવી હતી અને ગીરો રાખનાર ત્યાં સુધી મિલકતના કબજામાં હતા. મિલકતના ટ્રસ્ટીની હસિયતમાં અને ટ્રસ્ટ મિલકત કોઈ પણ વ્યક્તિને વેચી શકે નહીં. સામાવાળા નં. ૨ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી નીરદ ડી. બુચે ટ્રાન્સફર ઓફ પ્રોપર્ટી એક્ટ ની કલમ ૬૯ તરફ ધ્યાન દોર્યું હતું અને રજૂઆત કરી હતી કે કલમમાં દર્શાવેલ શરતો હેઠળ, ગીરોની રકમ ચૂકવવામાં ચૂક થાય તો પણ અદાલતની મધ્યસ્થતા વિના ગીરો રાખનાર દ્વારા ગીરો મિલકત વેચવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. અરજદારોનું કૃત્ય ભારતીય દંડ સંહિતા ની કલમ ૪૦૫ હેઠળ સ્પષ્ટપણે આવરી લેવામાં આવ્યું છે, કારણ કે તે પક્ષકારો વચ્ચે થયેલા લેખની વિરુદ્ધ હતું. મહેસૂલી કાર્યવાહી પછી જ ફરિયાદીને જાણ થઈ કે મિલકતનો વેચાણ દસ્તાવેજ કરવામાં આવ્યો હતો. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આ એવો તબક્કો નથી જ્યાં આ અદાલતની અસાધારણ હકુમતનો ઉપયોગ કરવાની જરૂર હોય. હાઈકોર્ટે કારોબારી દ્વારા હાથ ધરવામાં

આવનાર તપાસમાં હસ્તક્ષેપ કરવાથી અળગા રહેવું જોઈએ અને તેથી, માત્ર દીવાની સ્યુટ પેઝિંગ હોવાના કારણે જ, ફોજદારી ફરિયાદની મંજૂરી ન આપી શકાય તેમ કહી શકાય નહીં. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે એકવાર યોગ્ય સત્તાવાળા સમક્ષ ગુનો નોંધાયા પછી, સત્ય સુધી પહોંચવા માટે તે સત્તાવાળાને આગળ વધવાની મંજૂરી આપવી જ જોઈએ. સામાવાળા નં. ૨ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી નીરદ ડી. બુચે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો ગંભીર સ્વરૂપના છે, જે પ્રથમ દર્શનીય રીતે ગુનો બનતો હોવાનું દર્શાવે છે અને તેથી, કાર્યવાહીના આ તબક્કે, અંતર્નિહિત હકુમતનો ઉપયોગ કરીને તપાસમાં અવરોધ ઊભો કરી શકાય નહીં કે તેને રોકી શકાય નહીં. વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ફો.કા.સં. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગ અંગેનો તાજેતરનો વલણ સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સ્પષ્ટપણે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે જેમાં આ સત્તાનો ઉપયોગ સંયમપૂર્વક કરવો જોઈએ અને તેથી, ફો.કા.સં. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ કોઈ મનાઈ નથી. માત્ર દીવાની સ્યુટ પેઝિંગ છે તે કારણે ફોજદારી કાયદાને અસ્વીકાર્ય ગણી શકાય નહીં. અંતમાં, તેમના દ્વારા વર્તમાન અરજી રદ કરવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી.

૭. સામાવાળા નં. ૧- રાજ્ય તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એપીપી શ્રી ઋત્વિક ઓઝાએ તારીખ ૧૦ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૭ ના રોજ રાધનપુર પોલીસ સ્ટેશન દ્વારા રજૂ કરાયેલા રિપોર્ટ પર આધાર રાખ્યો હતો અને દલીલ કરી હતી કે રિપોર્ટ દર્શાવે

છે કે ગુનો બનતો માલૂમ પડે છે. વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આક્ષેપિત ગંભીર ગુનાના આવા પૃષ્ઠભૂમિમાં તપાસને અવરોધી શકાય નહીં, કારણ કે ફરિયાદ પ્રાથમિક તબક્કે છે, અને તેથી, અંતર્નિહિત હકુમતનો ઉપયોગ કરીને તેની તપાસમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં. વિદ્વાન એપીપીએ વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે જો તપાસ પછી અરજદારો નારાજ થાય તો તેમની પાસે યોગ્ય તબક્કે યોગ્ય ઉપાય ઉપલબ્ધ રહેશે અને તેથી, અરજદારો પાસે યોગ્ય તબક્કે અન્ય ઉપાય બાકી હોવાથી, આ એવો તબક્કો નથી જ્યાં અદાલત તપાસની પ્રક્રિયામાં અવરોધ ઊભો કરે અને તેથી, અંતમાં વર્તમાન કાર્યવાહીમાં હસ્તક્ષેપ ન કરવા અને વચગાળાની રાહત રદ કરીને તેને ફગાવી દેવાની રજૂઆત કરવામાં આવી હતી.

૮. સંબંધિત પક્ષકારો તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટોને વિગતવાર સાંભળવામાં આવ્યા.

૯. કેસની હકીકતો, સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન એડવોકેટો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો તેમજ રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોને ધ્યાને લેતાં જણાવાય છે કે, સામાવાળા નં. ૨ ના પિતા એટલે કે કોળી કામા મહેતા દ્વારા તારીખ ૨૫ માર્ચ, ૧૯૬૩ ના રોજ ગામઃ દેવ, તાઃ રાધનપુર ખાતે આવેલી રેવન્યુ સર્વે નં. ૧૯૩/૨ વાળી ૮ એકર ૨૫ ગુંઠાની ખેતીની જમીનનો ટુકડો અરજદારો નં. ૧ અને ૨ ના પિતા અને અરજદારો નં. ૩ અને ૪ ના દાદા એટલે કે પટેલ રામાભાઈ હેમરાજભાઈના પક્ષમાં રૂપિયા ૮૦૦/- માં ગીરો મૂકતો ગીરોખત

કરાયો હતો. એ નોંધવું મહત્વપૂર્ણ છે કે સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા અરજદારો પૈકી કોઈની સાથે પણ ગીરોખતનો કોઈ વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો ન હતો, કારણ કે તે વ્યવહાર તારીખ ૨૫ માર્ચ, ૧૯૬૩ ના રોજ કરવામાં આવ્યો હતો. રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા કથનો અને ગીરોખત પરથી એ ફલિત થાય છે કે ઉપરોક્ત લેખના અમલની તારીખે ગીરો જમીનનો પ્રત્યક્ષ કબજો સોંપવામાં આવ્યો હતો. લેખમાં દર્શાવેલી શરત મુજબ, મુક્તિ માટે છ વર્ષનો સમયગાળો નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો અને વધુમાં એવું દર્શાવાયું હતું કે ગીરોની રકમ અને અન્ય રકમની ચુકવણી પર, ગીરો રાખનાર ગીરો મિલકત મુક્ત કરશે અને સદર મિલકતનો પ્રત્યક્ષ ભૌતિક કબજો પરત કરશે. લેખમાં કરાયેલા કથનો પરથી એ પણ જણાય છે કે ત્યારબાદ, ગીરો આપનાર કામાભાઈ મહેતાભાઈએ વધુ રૂપિયા ૧૦૦/- મેળવ્યા હતા. તે અસરની એક નોંધ નં. ૨૭૮ ગામ નમૂના નં. ૬ માં તારીખ ૫ જુલાઈ, ૧૯૬૩ ના રોજ પાડવામાં આવી હતી. મંજી હરિના પુત્રએ આ નોંધ સામે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો. તારીખ ૧૦ માર્ચ, ૧૯૭૩ ના રોજ ગામ નમૂના નં. ૬ માં નોંધ નં. ૪૭૮ પાડવામાં આવી હતી અને તારીખ ૨૪ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૭૪ ના રોજ પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી. ગામ નમૂના નં. ૭/૧૨ માં ઘણા વર્ષોથી અરજદાર નં. ૩ નું નામ દર્શાવાયેલું હતું. એ પણ જણાય છે કે સક્ષમ સત્તાવાળા એટલે કે તલાટી-કમ-મંત્રી, બાંધવાડ દ્વારા ગીરો આપનાર અને ગીરો રાખનારના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા. સામાવાળા નં. ૨ એ આ તમામ હકીકતોની જાણ હોવા છતાં, કોઈ પણ સમયે અરજદારો પાસે કે અરજદારોના

પિતા પાસેથી ગીરો જમીન મુક્ત કરાવવા માટે કોઈ પ્રયાસ કર્યો ન હતો. જણાય છે કે જમીનનો પ્રત્યક્ષ કબજો અને ભોગવટો અરજદાર નં. ૩ પાસે રહ્યો હતો. સામાવાળા નં. ૨ એ મની ઓર્ડર દ્વારા તેને મુક્ત કરાવવા માટે ગીરો મિલકત અંગે તારીખ ૨૮ જૂન, ૨૦૧૧ ના રોજ રૂપિયા ૮૦૦/- ની રકમ મોકલી હતી અને ત્યારબાદ, તારીખ ૨૦ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૮ ના રોજ રાધનપુર પોલીસ સ્ટેશન સમક્ષ ફરિયાદ નોંધાવી હતી પરંતુ કોઈ કાર્યવાહી કરવામાં આવી ન હતી અને તેથી, વિદ્વાન જ્યુ.મે.ફ.ક. રાધનપુરની અદાલતમાં ખાનગી ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી તે દર્શાવતો કોઈ પુરાવો રેકૉર્ડ પર નથી. વિદ્વાન જ્યુ.મે.ફ.ક., રાધનપુર દ્વારા તારીખ ૭ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૧ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા હુકમ પરથી જણાય છે કે ફો.કા.સં. ની કલમ ૨૧૦ હેઠળનો પોલીસ રિપોર્ટ તેમજ ફરિયાદ વિદ્વાન જ્યુ.મે.ફ.ક. દ્વારા ધ્યાને લેવામાં આવ્યા હતા અને એવું અવલોકન કર્યું હતું કે ફરિયાદીએ પોતાની ફરિયાદમાં કથન કર્યા મુજબ કોઈ પોલીસ ફરિયાદ નોંધાઈ ન હતી. તેથી, એ માનવાને કારણ છે કે ફરિયાદી દ્વારા તારીખ ૨૦ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૮ ના રોજ રાધનપુર પોલીસ સ્ટેશન સમક્ષ ફરિયાદ નોંધાવી હોવાનું કથન ખોટું કથન જણાય છે, કારણ કે વિદ્વાન જ્યુ.મે.ફ.ક. નો રિપોર્ટ ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે કે પોલીસ સ્ટેશનમાં આવી કોઈ ફરિયાદ નોંધાઈ ન હતી. ગીરોખતની તારીખ એટલે કે તારીખ ૨૫ માર્ચ, ૧૯૬૩ ના રોજ કરાયેલા વ્યવહાર અંગે ફરિયાદ નોંધાવવામાં સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા કોઈ પૂરતું સ્પષ્ટતિકરણ આપવામાં આવ્યું નથી. એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે જ્યારે

વર્ષ ૨૦૦૭ માં અરજદારો નં. ૧ થી ૪ દ્વારા અરજદાર નં. ૫ ને જમીન વેચવામાં આવી ત્યારે તેમને જાણ થઈ કે વિવાદિત જમીન અરજદારો દ્વારા એકબીજાની મિલીભગતથી ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી હતી. આ કથન અયોગ્ય જણાય છે કારણ કે ફરિયાદમાં આક્ષેપ કરાયા મુજબ વર્ષ ૨૦૦૮ માં સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા રાધનપુર પોલીસ સ્ટેશન સમક્ષ કોઈ ફરિયાદ નોંધાવાઈ ન હતી. પ્રથમ વખત, તારીખ ૭ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૧ ના રોજ, ફરિયાદીએ વિદ્વાન જ્યુ.મે.ફ.ક. સામી સમક્ષ ખાનગી ફરિયાદ નોંધાવી હતી, જે ક્રિમિનલ ઇન્કવાયરી કેસ નં. ૧૭/૨૦૧૧ તરીકે નોંધાઈ હતી. એ પણ જણાય છે કે સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા ગીરોખતની તારીખથી ૩૦ વર્ષ પસાર થયા પછી રેગ્યુલર સિવિલ સ્યુટ નં. ૨૩/૧૯૯૪ થી રાધનપુર અદાલત ખાતે વિદ્વાન સિવિલ જજ (જૂ.ડી.) સમક્ષ અરજદારો અને અન્ય લોકો સામે દીવાની દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, જે તારીખ ૨૮ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૨ ના રોજ અદાલત દ્વારા રદ કરવામાં આવ્યો હતો. જણાય છે કે દાવો પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે કોઈ પગલાં લેવાયા ન હતા. પ્રથમ દર્શનીય રીતે, વિવાદ દીવાની સ્વરૂપનો જણાય છે, તેમ છતાં, સામાવાળા નં. ૨ એ તેને ફોજદારી રંગ આપીને રૂપાંતરિત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. સામાવાળા નં. ૨ અરજદારો પાસેથી ગીરો જમીન મુક્ત કરાવવા માટે કોઈ કાર્યવાહી કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા, અને તેથી, સામાવાળા નં. ૨ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી નીરદ ડી. બુચ દ્વારા આધાર રખાયેલ ટ્રાન્સફર ઓફ પ્રોપર્ટી એક્ટ ની કલમ ૬૯ હેઠળ તેમને લાભ મળી શકે નહીં. અરજદારો પાસેથી ગીરો જમીન

મુક્ત કરાવવા માટે રૂપિયા ૮૦૦/- ના નાણાંની ઓફર કરતો કોઈ પુરાવો રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી. તેથી, આ મુદ્દે સામાવાળા નં. ૨/ફરિયાદી દ્વારા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા કથનો ખોટા અને તુરુછ જણાય છે.

૧૦. આ અદાલતે ક્રિમિનલ મિસ. એપિલિકેશન નં. ૯૮૪૯/૨૦૧૩ માં ક્રિમિનલ મિસ. એપિલિકેશન નં. ૯૮૪૯/૨૦૧૩ સાથેની ક્રિમિનલ મિસ. એપિલિકેશન નં. ૧૫૮૯૯/૨૦૧૬ માં અવલોકન કર્યું હતું કે જ્યારે વિવાદ દીવાની સ્વરૂપનો માલૂમ પડે અને સક્ષમ અદાલત સમક્ષ પેઝિંગ હોય, ત્યારે ફરિયાદને રદ અને સેટ અસાઈડ કરવી જરૂરી છે.

૧૧. ઉપરોક્ત સંજોગો આ અદાલતને ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાના મુદ્દા પર નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સ્થાપિત કાયદાના કેટલાક સિદ્ધાંતો તરફ દોરી જાય છે :-

ક) ૨૦૧૫ ૧ એસ.સી.સી. ૫૧૩ (રાજીવ રંજન અને અન્ય વિ. આર. વિજયકુમાર) માં અહેવાલ થયેલા કેસમાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ફોજદારી ફરિયાદ વિરુદ્ધ દીવાની કાર્યવાહી સંબંધિત મુદ્દા અંગે વિચારણા કરતી વખતે ઘટનાક્રમનું વિશ્લેષણ કરીને એક સિદ્ધાંત પ્રતિપાદિત કર્યો હતો અને ઠરાવ્યું હતું કે રેકૉર્ડમાં બનાવટના આક્ષેપો માત્ર દીવાની કેસને ફોજદારી રંગ આપવા માટે દ્વેષપૂર્વક કરવામાં આવ્યા હતા અને વધુમાં, તે દીવાની કાર્યવાહીમાં કેસ હારી ગયા પછી કરવામાં આવ્યા હતા. આથી, સર્વોચ્ચ અદાલતનો એવો અભિપ્રાય હતો કે ફરિયાદ

શુદ્ધબુદ્ધિપૂર્વકની ન હતી અને કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ હતી અને તે રીતે, ફરિયાદ રદ કરી હતી.

ખ) હવે, જો પ્રસ્તુત કેસને જોવામાં આવે તો, એ સ્પષ્ટ છે કે વિવાદિત દસ્તાવેજ વર્ષ ૨૦૦૩ માં જ દીવાની સ્યુટનો ભાગ હતો અને વર્ષ ૨૦૧૨ માં તેની પુનઃ રજૂઆતનો લાભ લઈને, વર્ષ ૨૦૧૩ માં ફરિયાદ નોંધાવવામાં આવી હતી. ઉપર દર્શાવેલ રેકૉર્ડ દર્શાવે છે કે સામાવાળા ફરિયાદી દીવાની કાર્યવાહીનો જ ભાગ છે અને વર્ષ ૨૦૦૩ માં જ પ્રતિવાદી નં. ૧ તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા હતા અને તેથી, સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સ્થાપિત સિદ્ધાંત પ્રસ્તુત કેસને લાગુ પડતો જણાય છે અને તેથી, ઉપરોક્ત નિર્ણયના ફક્રામાં સમાવિષ્ટ સંબંધિત અંશ નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે :-

૨૫. ઇન્દર મોહન ગોસ્વામી અને અન્ય વિ. ઉત્તરાંચલ રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૦૭) ૧૨ એસ.સી.સી. ૧ માં, અદાલતે કલમ ૪૮૨ હેઠળ હાઇકોર્ટની સત્તાના વ્યાપ અને સીમાનો પુનરોચ્ચાર નીચેના શબ્દોમાં કર્યો હતો:

"૨૩. આ અદાલતે અનેક કેસોમાં ફો.કા.સં. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અદાલતોની સત્તાઓનો વ્યાપ અને સીમા સ્થાપિત કરી છે. દરેક હાઇકોર્ટ પાસે વાસ્તવિક અને સબળ ન્યાય આપવા માટે, જેના સંચાલન માટે જ તે અસ્તિત્વ ધરાવે છે, અથવા અદાલતની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે ન્યાયના હિતમાં કાર્ય કરવાની અંતર્નિહિત સત્તા છે. ફો.કા.સં. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની અંતર્નિહિત સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકાય છે:

(i) સંહિતા હેઠળના હુકમને અમલમાં મૂકવા માટે;

- (ii) અદાલતની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે, અને
- (iii) અન્યથા ન્યાયના હેતુઓને સુનિશ્ચિત કરવા માટે.

૨૪. ફો.કા.સં. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની અંતર્નિહિત સત્તાઓ વ્યાપક હોવા છતાં તેનો ઉપયોગ સંયમપૂર્વક, કાળજીપૂર્વક અને અત્યંત સાવધાની સાથે અને જ્યારે આ કલમમાં જ ખાસ દર્શાવેલી કસોટીઓ દ્વારા આવો ઉપયોગ વ્યાજબી ઠરે ત્યારે જ કરવાનો હોય છે. અદાલતની સત્તા ન્યાયની પ્રગતિ માટે અસ્તિત્વ ધરાવે છે. જો અન્યાય તરફ દોરી જતો પ્રક્રિયાનો કોઈ દુરુપયોગ અદાલતના ધ્યાન પર લાવવામાં આવે, તો કાયદામાં સ્પષ્ટ જોગવાઈઓના અભાવે અંતર્નિહિત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને અન્યાયને રોકવા માટે અદાલત વ્યાજબી ઠરશે.

નિર્ણિત કેસોની ચર્ચા

૨૫. નીચેના કેસોના સંદર્ભથી માલૂમ પડશે કે અદાલતોએ સતત એવો દ્રષ્ટિકોણ અપનાવ્યો છે કે તેમણે અન્યાય અટકાવવા અને ન્યાયના હેતુઓને સુનિશ્ચિત કરવા માટે આ અસાધારણ સત્તાનો ઉપયોગ કરવો જ જોઈએ. સમાન ઉદ્દેશ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટે ઇંગ્લિશ અદાલતોએ પણ અંતર્નિહિત સત્તાનો ઉપયોગ કર્યો છે. સામાન્ય રીતે એ વાત સ્વીકારવામાં આવે છે કે ક્રાઉન કોર્ટ પાસે તેની પ્રક્રિયાને દુરુપયોગથી બચાવવાની અંતર્નિહિત સત્તા છે. કોનેલી વિ. ડીપીપી, ૧૯૬૪ એ.સી. ૧૨૫૪ માં લોર્ડ કેવલિને જણાવ્યું હતું કે જ્યાં ચોક્કસ ફોજદારી કાર્યવાહી પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન હોય, ત્યાં અદાલત તહોમતનામાને ટ્રાયલ સુધી આગળ વધવાની મંજૂરી આપવાનો ઇનકાર કરવા માટે

સક્ષમ છે. ડીપીપી વિ. હમ્ફ્રીઝ, ૧૯૭૭ એ.સી. ૧ માં લોર્ડ સાલ્મને અંતર્નિહિત સત્તાના મહત્વ પર ભાર મૂક્યો હતો જ્યારે તેમણે અવલોકન કર્યું હતું કે જો પ્રોસિક્યુશન અદાલતની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન હોય અને ત્રાસદાયક તથા પજવણીકારક હોય તો જ ન્યાયાધીશ પાસે હસ્તક્ષેપ કરવાની સત્તા છે. તેમણે વધુમાં ઉલ્લેખ કર્યો કે આવા દુરુપયોગને રોકવાની અદાલતની સત્તા મહાન બંધારણીય મહત્વ ધરાવે છે અને તેનું રક્ષણ કરવું જોઈએ.

૪૬. અદાલતે એ સુનિશ્ચિત કરવું જ જોઈએ કે ફોજદારી પ્રોસિક્યુશનનો ઉપયોગ પજવણીના સાધન તરીકે અથવા અંગત વેર વાળવા માટે અથવા આરોપી પર દબાણ લાવવાના બદલેશદાથી કરવામાં ન આવે. ઉપરોક્ત કેસોના વિશ્લેષણ પરથી, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે અંતર્નિહિત હકુમતના ઉપયોગને નિયંત્રિત કરે તેવો કોઈ અણમ નિયમ ઘડવો ન તો શક્ય છે ન તો ઈચ્છનીય છે. ફો.કા.સં. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ હાઈકોર્ટની અંતર્નિહિત હકુમત વ્યાપક હોવા છતાં તેનો ઉપયોગ સંયમપૂર્વક, કાળજીપૂર્વક અને સાવધાની સાથે અને કાયદામાં જ તથા ઉપરોક્ત કેસોમાં ખાસ દર્શાવેલી કસોટીઓ દ્વારા વ્યાજબી ઠરે ત્યારે જ કરવાનો રહેશે. પ્રસ્થાપિત કાયદાકીય સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, આક્ષેપિત ચુકાદો ટકી શકે તેમ નથી."

ગ) (૨૦૧૪) ૧૬ એસ.સી.સી. ૧ માં અહેવાલ થયેલા પૂજા રવિન્દર દેવિદાસાની વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય ના કેસમાં અન્ય એક નિર્ણયમાં, જ્યાં પણ નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે સમાન રીતે વિચારણા કરી હતી અને માલૂમ કર્યું હતું કે કાર્યવાહીનો દુરુપયોગ

થતો અટકાવવા તેને રદ કરવી જરૂરી છે અને ફક્ત ૩૦ માં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું :-

"૩૦. ફોજદારી કાયદાને અમલમાં મૂકવો એ કોઈ સામાન્ય બાબત નથી. પક્ષકારો વચ્ચે હિસાબ સરખો કરવા માટે જે વધુ પડતો દીવાની વિવાદના સ્વરૂપનો હોય, પક્ષકારોને ફોજદારી કાયદાને અમલમાં મૂકની મંજૂરી આપી શકાય નહીં અને અદાલતો તેની માત્ર પ્રેક્ષક બની શકે નહીં. એનઆઈ એક્ટ ની કલમ ૧૩૮/૧૪૧ હેઠળના ગુનાની નોંધ લેતા પહેલાં મેજિસ્ટ્રેટે વ્યક્તિને પરોક્ષ રીતે જવાબદાર બનાવતા પહેલા વૈધાનિક આવશ્યકતાઓનું ચુસ્ત પાલન સુનિશ્ચિત કરવું પડે છે. પરિષ્દ અદાલતોએ અદાલતમાં શુદ્ધતા જાળવવી જોઈએ. હાઈકોર્ટે અપીલકર્તા વિરુદ્ધની ફરિયાદ રદ કરવી જોઈતી હતી જે કાયદાની પ્રક્રિયાના સ્પષ્ટ દુરુપયોગ સિવાય કશું જ નથી."

ધ) ૨૦૧૫ ૧૧ એસ.સી.સી. ૭૩૦ માં અહેવાલ થયેલા ડી. પી. ગુલાટી, મેનેજર એકાઉન્ટ્સ, જેટકિંગ ઇન્ફોટ્રેન લિમિટેડ વિ. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય ના કેસમાં અન્ય એક નિર્ણયમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાઓ પર વિચારણા કરતી વખતે પ્રતિપાદિત કર્યું હતું કે સત્તાના આ ઉપયોગનો ઉદ્દેશ કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવાનો છે અને ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની ફરજ ન્યાયના હેતુઓને સુનિશ્ચિત કરવાની અને કોઈ પણ કાર્યવાહીનો દુરુપયોગ ન થાય તે જોવાની છે. સદર નિર્ણયનો સંબંધિત ફક્ત નોંધી લેવા યોગ્ય છે અને તેથી, નીચે પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે :-

"૭. અમારી સમક્ષ કરવામાં આવેલી પરસ્પર રજૂઆતો પર અમે કાળજીપૂર્વક વિચારણા કરી છે. સંહિતા ની કલમ ૪૮૨ ના માત્ર અવલોકન પરથી જ સ્પષ્ટ થાય છે કે કલમ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગનો ઉદ્દેશ્ય કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવાનો અને ન્યાયના હેતુઓને સુનિશ્ચિત કરવાનો છે. રાજીવ થાપર વિ. મદન લાલ કપૂર માં, આ અદાલતે સંહિતા ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ હાઈકોર્ટ દ્વારા અંતર્નિહિત હકુમતનો ઉપયોગ કરતા પહેલાં અનુસરવાના થતાં પગલાંઓ નીચે મુજબ ગણાવ્યા છે :-

"૩૦. આગળના ફકરાઓમાં રજૂ કરાયેલા પરિબળોના આધારે, અમે ફો.કા.સં. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ હાઈકોર્ટમાં નિહિત સત્તાનો ઉપયોગ કરીને આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલી રદ કરવાની પ્રાર્થનાની સત્યતા નક્કી કરવા માટે નીચેના પગલાંઓ દર્શાવીએ છીએ:

૩૦.૧. પ્રથમ પગલું : શું આરોપી દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલી સામગ્રી મજબૂત, વ્યાજબી અને અસંદિગ્ધ છે એટલે કે સામગ્રી શ્રેષ્ઠ અને ક્ષતિરહિત ગુણવત્તાની છે?

૩૦.૨. બીજું પગલું : શું આરોપી દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલી સામગ્રી આરોપી સામે લગાવવામાં આવેલા આક્ષેપોમાં સમાવિષ્ટ કથનોને નકારી કાઢે છે એટલે કે ફરિયાદમાં સમાવિષ્ટ તથ્યલક્ષી કથનોને અસ્વીકાર કરવા અને રદબાતલ કરવા માટે સામગ્રી પૂરતી છે એટલે કે સામગ્રી એવી છે જે કોઈ ડાહ્યા

માણસને આક્ષેપોના તથ્યલક્ષી પાયાને ખોટો ગણીને ફગાવી દેવા અને રદ કરવા માટે પ્રેરિત કરે?

૩૦.૩. ત્રીજું પગલું : શું આરોપી દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલી સામગ્રીનું પ્રોસિક્યુશન/ફરિયાદી દ્વારા ખંડન કરવામાં આવ્યું નથી; અને/અથવા સામગ્રી એવી છે કે જેનું પ્રોસિક્યુશન/ફરિયાદી દ્વારા વ્યાજબી રીતે ખંડન કરી શકાય તેમ નથી?

૩૦.૪. ચોથું પગલું : શું ટ્રાયલ ચાલુ રાખવાના પરિણામે અદાલતની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ થશે અને ન્યાયના હેતુઓ સળશે નહીં?

૩૦.૫. જો તમામ પગલાંનો જવાબ હકારાત્મક હોય, તો હાઇકોર્ટના ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિએ તેને ફો.કા.સં. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ નિહિત સત્તાના ઉપયોગમાં આવી ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવા માટે પ્રેરિત કરવી જોઈએ. સત્તાનો આવો ઉપયોગ, આરોપીને ન્યાય આપવા ઉપરાંત, અદાલતનો કિંમતી સમય બચાવશે, જે અન્યથા આવી ટ્રાયલ (તેમજ તેમાંથી ઉદ્ભવતી કાર્યવાહી) ચલાવવામાં વેડફાઈ જશે ખાસ કરીને જ્યારે એ સ્પષ્ટ હોય કે તે આરોપીની સજામાં પરિણમશે નહીં."

૧૨. ઉપરોક્ત દર્શાવેલ દસ્તાવેજો, હકીકતો અને ઉપર ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયોના પ્રકાશમાં, આ અરજી આથી મંજૂર કરવામાં આવે છે.

૧૩. રાધનપુરના વિદ્વાન જ્યુ.મે.ફ.ક. ની અદાલતમાં નોંધાયેલ ક્રિમિનલ ઈન્કવાયરી કેસ નં. ૧૭/૨૦૧૧ ની ફરિયાદ, જે ભારતીય દંડ સંહિતા ની કલમ ૪૦૬, ૪૨૦ અને ૧૧૪ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે રાધનપુર પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલ એફઆઈઆરમાં પરિણમી છે, તેને આથી ૨૬ અને સેટ અસાઈડ કરવામાં આવે છે.

૧૪. અગાઉ આપાયેલ વચગાળાની રાહત કાયમ કરવામાં આવે છે. ઉપર દર્શાવેલ હદ સુધી નિયમ આખર કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.

(ન્યાયમૂર્તિ બી.એન. કારિયા)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.